

Biologisk mangfold

Taler

Øystein Djupedal

Dato

23 mai 2007

Sted

Botanisk hage, Oslo

Omstendigheter

Markeringen av 300-års jubileet for Carl von Linnés fødsel

- 1 Ambassadør Michael Sahlin
Ledelse og ansatte ved Naturhistorisk museum og Universitetet i Oslo
Ærede publikum
- 5 Tusen takk for invitasjonen hit til Botanisk hage på Naturhistorisk museum.
Som forskningsminister er det en spesiell glede for meg å være med på åpningen
av Carl von Linné jubileet, markeringen av fødselsdagen til en av verdens største
naturforskere.
- 10 Jeg vet at i Sverige markeres Linnés fødselsdag med en rekke arrangementer.
Jubileet her ved Naturhistorisk museum vil bidra til at flere nordmenn blir kjent
med betydningen av Linnés arbeid.
- 15 Linné beskrev 8000 planter og 6000 dyr, og det er hans livsverk som forskerne i
dag bygger videre på når de kartlegger jordas biologiske mangfold. Arbeidet med
å kartlegge artene har fått en dramatisk aktualitet fordi vi ser at mye av det
biologiske mangfoldet går tapt. I dag tidlig leste jeg på nettet at mer enn 100 av
jordas arter trolig forsvinner hver dag, og mange flere står i faresonen.
- 20 Kanskje ville vi ikke merke om fjellreven, dverggåsa eller ishavsmåken forsvant
fra norsk natur. Men hvor mange arter i byggverket som danner jordas
økosystem, kan forsvinne før hele byggverket raser? Arter som er utryddet, er
tapt for alltid, og utryddelse av gener, arter og økosystemet gjør vårt livsmiljø
fattigere og mer sårbart. Å sikre mangfoldet i naturen handler derfor til sist om å
25 sikre livsgrunnlaget både for oss selv og for framtidige generasjoner.

Norge forvalter en beskjeden del av jordas planter og dyr. Vi har imidlertid en

30 variasjon i klima, topografi og arealbruk som er unik i europeisk og global sammenheng. Vi har store utfordringer i nordområdene, og et spesielt ansvar for enkelte arter av stor biologisk og/eller økonomisk betydning, som for eksempel den atlantiske laksestammen og villreinen.

35 Da jeg var på Svalbard, fikk jeg selv økt forståelse for hvorfor nordområdene er så viktige for å forstå klimaspørsmålene. Om lag 80 % av den biologiske produksjonen i nordområdene foregår i havet. Havet langs iskanten er spesielt rikt på plankton som er livsgrunnlaget for fisk, som igjen gir næring til sjøpattedyr og for isbjørn. Når isen trekker seg tilbake, endrer dette dyras og plantenes livsvilkår dramatisk i løpet av kort tid. Kartlegging og forskning er 40 avgjørende for å forstå endringene. Regjeringen har derfor besluttet at vi vil styrke dette arbeidet, fordi det er en forutsetning for å kunne sette i verk effektive tiltak. En god anledning til dette er gjennom nordområdesatsingen og det internasjonale polaråret.

45 Regjeringens miljøvernpolitikk har som mål å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Da er det nødvendig med en felles dugnad og et krafttak som, foruten myndighetene, involverer næringer, en rekke forskningsinstitusjoner og fagmiljøer og frivillige organisasjoner.

50 Universitetsmuséene står helt sentralt i dette arbeidet. De naturhistoriske samlingene er den mest omfattende dokumentasjonen av arts mangfold på norsk territorium. Da Norge ble medlem av Global Biodiversity Information Facility, var det naturlig at arbeidet med å knytte sammen digitaliserte primærdata om biologisk mangfold ble lagt til et naturhistorisk museum. Nasjonal node for 55 GBIF har siden 2005 vært lagt til Naturhistorisk museum her på Tøyen, og jeg vet at Norge er blant de mest aktive bidragsyterne til dette datanettverket. De naturhistoriske samlingene og registrene ved disse muséene er derfor ikke bare en viktig nasjonal kilde, men også en internasjonal kunnskapskilde om biodiversitet.

60 Artsdatabanken ble opprettet i 2005 fordi Regjering og Storting ønsket et løft for å styrke kunnskapen om biologisk mangfold. Datamateriale fra universitetsmuséene er det viktigste kildematerialet for Artsdatabanken.

65 I desember 2006 framla Artsdatabanken "Rødlista", som angir hvilke norske arter som kan dø ut i overskuelig framtid. I slutten av mai bli "Svartlista" lagt

fram. Svartlista er en oversikt over fremmede arter som kan utgjøre en økologisk risiko i Norge.

70

Artsdatabanken skal således gi oss kunnskap om forvaltning og vern av norsk natur. Regjeringen har valgt å styrke Artsdatabanken ved å foreslå ytterligere 3 millioner kroner i revidert nasjonalbudsjett. Skal arbeidet med rød- og svartlistene bli så godt som mulig, må samarbeidet mellom universitetsmuséene og Artsdatabanken styrkes ytterligere. Dette vil bli drøftet nærmere i en Stortingsmeldingen om universitetsmuséene som blir framlagt våren 2008.

75

Forvaltning trenger dokumentasjon som kan benyttes som grunnlag for politikkutforming. For at politikken skal få forankring og oppslutning, må kommende generasjoner ha kunnskap om naturen og forståelse for mekanismene som påvirker den.

80

Over mange år har vi sett en manglende interesse for realfagene, ikke bare i utdanningssektoren, men i hele samfunnet. Klimaspørsmål opptar nå både politikere og menigmann i en rekke av verdens land. Det gir håp om en ny politisk erkjennelse, og at det kan gi grunnlag for kraftfulle tiltak. Skal vi forstå og endre den globale oppvarmingen, er innsikt i realfag helt avgjørende.

85

Regjeringen ønsker å styrke realfag i hele utdanningsløpet. Økt kompetanse i realfag og bedre rekruttering til naturvitenskapelige studier er kjernene i strategiplanen - "Et felles løft for realfagene," som ble framlagt i juli i fjor. Med reformen Kunnskapsløftet, er timetallet i matematikk i videregående opplæring fra høsten 2006 økt med tre uketimer. Vi vil også øke timetallene i matematikk og naturfag i grunnskolen. Regjeringen har avsatt 600 mill kroner til blant annet kompetanseutvikling for lærere.

90

95

Vi ser nå de første tegnene på at langsiktig og bevisst satsing på realfag nytter. De to siste årene har realfagene kommet høyest opp på prioriterings-lista til studentene i den valgfrie delen av lærer-utdanningen. Søkningen til teknologi og realfag stiger i år.

100

Universitetsmuséene har spesielle forutsetninger til å legge til rette for formidling av botanikk, zoologi og geologi i tråd med skolens læreplaner. NOU 2006:8 Kunnskap for fellesskapet pekte på at det er en sentral samfunnsoppgave for universitetsmuséene å utvikle forståelse for biologisk og geologisk mangfold,

105

og for samspillet mellom menneskelig aktivitet og endringer i naturen.

Carl von Linné- jubileet maner oss til ydmykhet for vitenskapelig arbeid:

110 innsamling, beskrivelse og systematisering og klassifikasjon. Det var nybrotts-
arbeid, og ingen enkeltperson sies å ha satt større preg på systematikken enn
han.

115 Linné var både vitenskapsmann og folkeopplyser. I så måte realiserte han de
idealer vi holder opp som ideal for dagens forskere. Formidling er en lovpålagt
oppgave for universitetene. Her har universitetene et viktig ansvar. Muséene er
den viktigste møteplassen mellom vitenskap og publikum. Gode muséer vekker
nysgjerrighet og stimulerer vitebegjær i alle aldre, som igjen bidrar til
oppslutning og politisk interesse for forskning og vitenskap.

120

Med dette gratulerer jeg både Sverige og Natur-historisk museum med Carl von
Linné-jubileet og ønsker lykke til med markeringene!

Kilde

125 http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dep/Kunnskapsminister_Oystein_Kare_Djupedal_/taler_artikler/2007/300-ars-jubilet-for-Carl-von-Linne-og-bi.html?id=468102

Emner

Forskning, Innlegg, Miljø

URI

130 <https://www.virksommeord.no/tale/biologisk-mangfold>

135

140